

CORPUS FONTIUM
HISTORIAE BYZANTINAE

CONSILIO SOCIETATIS INTERNATIONALIS STUDIIS
BYZANTINIS PROVEHENDIS DESTINATAE EDITUM

VOLUMEN XI/1

SERIES BEROLINENSIS

EDIDERUNT
H.-G. BECK · A. KAMBYLIS · R. KEYDELL

APUD WALTER DE GRUYTER ET SOCIOS
BEROLINI ET NOVI EBORACI MCMLXXV

NICETAE CHONIATAE
HISTORIA

RECENSUIT
IOANNES ALOYSIUS VAN DIETEN

PARS PRIOR
PRAEFATIONEM ET TEXTUM CONTINENS

ΣΗΡΟΥΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΜΕΛΑΙΘΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

APUD WALTER DE GRUYTER ET SOCIOS
BEROLINI ET NOVI EBORACI MCMLXXV

Ὅτε καὶ Ἀνδρόνικος πάλιν ἀποδράς καὶ παραγενόμενος εἰς Γάλιτζαν
 ἐκεῖθεν ἐπανέζευξεν. ἔστι δὲ ἡ Γάλιτζα μία τῶν παρὰ τοῖς Ῥώσι τοπαρχι-
 ῶν, οὗς καὶ Σκύθας Ὑπερβορέους φασίν. ὁ δὲ τρόπος τῆς φυγῆς ἦν οὗτος. 30
 πλάττεται τὸν νοσοῦντα καὶ προκοίτου παιδὸς εἰς τὰς σωματικὰς ὑπη-
 ρεσίας ἡμίμοιρηκῶς ἄλλοεθνοῦς, καὶ τούτου καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας
 διαλέκτου παραγραμματίζοντος, ἐπισκῆπτει τούτῳ, ἐπεὶ καὶ μόνῳ ἀπὸ
 πάντων ἢ πρὸς τὴν φρουρὰν ἀνεῖτο εἴσοδος, ὑφελέσθαι λάθρα τὰς κλεί-
 τῶν τοῦ πύργου πυλῶν, ὅποτε πρὸς ἡμερινὸν ὕπνον οἱ φύλακες τρά- 35
 ποινοῦντο δαψιλεστέρω χρησάμενοι τῷ ποτῷ, καὶ κηρῷ ἐκμάξασθαι ταύ-
 τας εἰς τὸ εὐτύπωτον, ὡς τῷ ἀρχετύπῳ εἶναι τὸ ἐκμαγεῖον κατὰ πᾶν
 ἔμφορὸν καὶ εἰκασμένον πρὸς ἴνδαλμα ἀπαράλλακτον. δρᾶ τὸ ἀνδράπο-
 δον τὰ προσταχθέντα, εἰσάγει Ἀνδρόνικῳ τὰ τῶν κλειθρῶν ἴχνη. ὁ δὲ
 τῷ παιδαρίσκῳ ὑποτίθησιν ἐμφανίσει ταῦτα τῷ οἰκείῳ υἱῷ τῷ Μανουήλ 40
 καὶ εἰπεῖν ὡς δεῖ τὴν ταχίστην τοιαῦτα χαλκεύσασθαι, οὐ ταῦτα δὲ μόνον,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀμφορεῦσι τῶν οἴνων, οἵπερ αὐτῷ τὸ τοῦ ἀρίστου στέγουσι
 πτόμα, παραβύειν ἐκ λίνου νενησμένα καλῶδια καὶ ἀγαθίδας καὶ κρόκας
 καὶ μηρίθους λεπτάς. ὡς δ' εἶχε πέρασ τὰ βουλευθέντα, ἀναπτύσσονται
 τὰ κλειθρα νυκτός, τὸ δεσμοτήριον ἀπραγμόνως ἀναπετάννυται· ὁ παῖς 45
 ὑπουργεῖ τῷ ἔργῳ παρ' Ἀνδρόνικου λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον· ὁ Ἀνδρόνι-
 κος ἔξεισι τὰ λῖνα φέρων ἐν ταῖν χεροῖν. γίνεται οὖν αὐτῷ τὸ κατάντημα
 τῆς τότε νυκτός χόρτος ἀμφιλαφῆς περὶ πού τὰ ἄβρατα μέρη τῶν ἀνακτό-
 ρων φεῖς καὶ εἰς ὕψος ἀναδραμών. καὶ περὶ δευτέραν δὲ καὶ τρίτην ἡμέ-
 ραν ταῖς πόαις ἐνελημένος τοὺς διώκτας ἐλάνθανεν. ὡς δ' ἄλις εἶχον οἱ 50
 διφῶντες τῆς κατὰ τὰ ἀρχεῖα ἐρεύνης, διατίθησιν Ἀνδρόνικος τὰς στάλι-
 κας εἰς κλίμακας, καὶ διὰ μεσοπυργίου χαλασθεῖς ἀκάτιον εἴσεισιν ἐκ
 συνθήματος περὶ τὰς ἀκτὰς σαλεῦον καὶ τοὺς προβλήτας, οἱ τὸ πάραλον
 τεῖχος τῆς πόλεως διειλήφασιν, τὰς τῶν κυμάτων ἀποθραύοντες ἐμβολάς.
 ἦν δὲ τοῦπικλην Χρυσοχοόπωλος ὁ τῆ ἀλιάδι Ἀνδρόνικον εἰσδεξάμενος. 55

130

ΝΙΚΗΤΑ ΤΟΥ ΧΩΝΙΑΤΟΥ

Βεβή 169/70/1

ἀλλ' οὕτω ἀκριβῶς ἀνάγεσθαι ἤρξαντο, καὶ συνέχονται παρὰ τῶν κατὰ
 τὸν Βουκολόνα προφυλάκων, οἱ πᾶσι νύκτα σκοπεύουσι καὶ τῶν
 ἀνακτόρων οὐκ ἔδωσαν ἔχοντα ἐνίαν νῆος διαπλωγίσεσθαι. ἐξ ἐκείνου δὲ τὰ
 τῆς σκοπιᾶς ταύτης ἤρξαντο, ἐξ ὅπουπερ ὁ Τζιμισχῆς Ἰωάννης τῷ Φωκᾷ
 60 Νικηφόρῳ νυκτὸς ἐπέθετο διὰ σαργάνης ἀνιμθῆς. παρὰ βραχὺ γούν
 ἦν ἐν καὶ πάλιν Ἀνδρόνικος χεῖρσι δεσμοῖς ἐνισχημένος καὶ φυλακῆς ἢ
 καὶ εἴρος τοῦ ζῆν αὐτὸν ὑπερήγαγε τὰς πολλὰς ἐσπίετα πλάνος ὑπετε-
 μένου, νῦν δὲ ἡ οἰκία εὐτραπέλια ἐρρύσατο καὶ τότε τὸν βαθυγιώ-
 μονα, ἐκ τῶν ἐαυτῆς ῥιζοτομήσασα κήπων τὰ τῷ καιρῷ προσφυῖ φάρ-
 65 μακα, ὥσπερ καὶ Δαυιδ ἐξέσωσε πρότερον ἢ ἐν Γεθ τοῦ προσώπου ἀλ-
 λοίωσις ἐπιψόφης τε τοῦ τυμπάνου καὶ ἡ μακρὴ τῶν ποδῶν παρεν-
 σάλευσις, οἰκέτου γὰρ οἰκόμενος ὑποδὺς προσοπεῖον χρόνια δεσμὰ ἐκ-
 διδράσκοντες ἐβέτο τῶν συλλαβόντων μὴ παριδεῖν αὐτὸν οὐκ ὀλίγα
 πρὸς τοῦ δεσπότη πειπονητὰ πάλαι δεῖν καὶ τότε δεῖ δικὰς εἰσπρα-
 70 τόμενον τῆς φυγῆς. ἐκάλε δ' οὕτω τὸν Χρυσοχοόπωλον, μεταρρημίζων
 ἅμα πρὸς τὴν βάρβαρον φωνὴν τὴν Ἑλληνίδα διάλεκτον, καὶ μὴδ'
 ἐπαῖεν τὰ πλεῖστα ταυτησὶ πλαττόμενος. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Χρυσοχοόπω-
 λος δώριος παρακρουσόμενος τοὺς σκοπιῶν Ἰσχυεον Ἀνδρόνικον ἐξελεῖν,
 ὡς δραπέτην ἑαυτοῦ δοῦλον αἰτησόμενος καὶ λαβῶν. ἀμέλει καὶ παρὰ
 75 δόξαν Ἀνδρόνικος εἰς τὸν οἰκίον οἶκον παρελθὼν, ἐξ τοῦ Βλαγγα ἐπι-
 κέκληται, ὁμοῦ τε προσεῖπε τοὺς φιλάτους τὰ εἰσιτήρια ἐποφθεῖς καὶ
 προσεφθέγγετο τὰ ἀπόδημα, τοὺς πόδας τῶν σιδήρων ἀπολυθεῖς, καὶ τὸ
 Μελίβροτον καταλαβὼν καὶ τὸν ἐκείσε ἵππων ἐπιβὸς, οἱ πρὸς ἀπόδρασαν
 αὐτῷ ἠτοιμάσθησαν, τὴν εὐθὺ τῆς Ἀγγιᾶλου ἵεται. εὖθα δὲ γεγονὼς
 80 καὶ τῷ Πουπάκῳ ἑαυτὸν ἐφανίσας, ἐξ πρώτος, ὡς ἦδη ἐρρήθη μοι, τὴν
 κατὰ Κορυφῶ ἐσανέθη κλίμακα, καὶ παρ' ἐκείνου λαβὼν τὰ ἐφόδια καὶ
 ἡγεμόνων ὁδοῦ εὐπορήσας τὴν ἐς Γάλιτζαν ἐπορεύετο.

Βεβή 171/2

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ Δ΄

131

Ἄλλ' ὅτε τοῦ δεμαίνειν ἀπέειχεν Ἀνδρόνικος ὡς ἦδη τὰς χεῖρας τῶν
 διακόντων λαβὼν καὶ τῶν τῆς Γάλιτζης ὀρίων λαβόμενος, πρὸς ἦν ὡς εἰς
 σῶζον κρησφύγετον ὠμίητο, τότε θερευτῶν ἐμπίπτει ταῖς ἀρκυσι· 85
 συλληφθεῖς γὰρ παρὰ Βλάχων, οἱς ἡ φήμη τὴν αὐτοῦ φθάσασα φυγὴν
 ὑψηλῆσαστο, ἐξ οὐπίσω πρὸς βασιλεῖα πάλιν ἀπήγετο.

Μὴ ἔχω οὖν τὸν σῶζοντα καὶ λυτροῦμενον, οὐ φίλον παρόντα παρ-
 ἡγορον, οὐχ ὑπασιπαστήν, οὐ θεράποντα, ἀραγῶ τῆ οἰκείας αἰθῆς
 δολοφροσύνη κέχηται ὁ πολὺφρων. τῷ τοι καὶ πρὸς ἀπάτην τῶν ἀγόν- 90
 των βύσειν γαστρός πλασόμενος συγχῆκας τοῦ ἵππου ἀποκατέβαινε καὶ
 ἐξέκλιεν εἰς ἀπόπατον παρασκευαζόμενος καὶ κατ' ἑαυτὸν ἀριστάμενος
 καὶ ἰδιάζων, ὡς δῆθεν ἐνοχλοῦσθαι ἀποκενώσεως. τοῦτο οὖν πολλὰς
 τοῦ νυκθήμερου τελῶν λαιθάνας κατασφισσόμενος τοὺς ἐφομαρτοῦντας.
 τὸν γὰρ σκίπωνα, ὃ ἦν βακτηρευόμενος ὡς κοχεῖα δῆθεν παλαίων, 95
 σκοταῖος ἀναστὰς τῆ γῆ προσήρεισε καὶ τῆ μὲν χλαμῦδι τοῦ σώματος
 περιέλιψε τὸν λύγον, τὸν δ' ἐπὶ κρατὸς πῖλον ἐπέθηκεν ἀνοθεῖν καὶ
 ἀνθρωπόμορφον τὶ τὸ γόνυ κάμπτον καὶ ἀφοδεῦον τεκτριόμενος τοὺς
 μὲν φυλάσσοντας | τὸ ὑποκρινόμενον αὐτὸν ἀνδρείκελον ἐκλείπει περιαι-
 100 θρεῖν, αὐτὸς δὲ τὸν ἐκείσε λοχμώδη χώρον καθυποθεῖς ὥσπερ δορκὰς ἐκ
 βρόχων καὶ θρῦς ἐκ παγίδος βυσθεῖς ἐφέρετο. ὡς δ' ὁμῆ ποτε τὸν δόλον
 ἐκείνου ἐγνωσάν, οἱ μὲν συνέτεινον τὸν δρόμον ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν οἰόμενοι
 καὶ πάλιν Ἀνδρόνικον ἐκείνης ἡς καὶ πρότερον ἔχεσθαι, ὁ δὲ παλιμτοι
 γενόμενος δι' ἄλλης εἰς Γάλιτζαν ὄχετο.

Τὸν δὲ Πουπάκην ὁ βασιλεὺς συλλαβὼν ἔξευε πολλὰς διὰ λῶρων 10
 δημοσίᾳ κατὰ τε τοῦ νότου καὶ τῶν ὄμων. μετὰ δὲ προάγων αὐτὸν ὁ
 κῆρυξ ἐκ τοῦ τραχηλοῦ σχοινόμενον ἐπερῶα οὕτωσι τρανύτερον „ὅστις
 τὸν ἐχθρὸν τοῦ βασιλέως προσιόντα οἱ εἰσοικίζεται καὶ διδοὺς ἐφόδια
 ἐκπέμπει, οὕτω καὶ μαστίζεται καὶ πομπεύεται.“ ὁ δὲ πρὸς τοὺς συνιόντας
 ἀπένεθ δρῶν διακεχυμένῳ προσώπῳ „αὕτη μοι αἰσχύνη πρὸς τοῦ βου- 15

ἀτενὲς ὄρων διακεχυμένω προσώπῳ „αὕτη μοι αἰσχυρὴ πρὸς τοῦ ρου- 1ῶ
λομένου ἦτω παντός“, ἐπεφθέγγετο „μὴ ἐπιστάντα τὸν εὐεργέτην κα-

ταπροδόντι ἢ ἐμβριθῶς ἀποπεμψαμένω, ἀλλ' ὡς ἐξῆν τεθεραπευκότι καὶ
προεκπέμψαντι χαίροντα.“

Τότε δ' οὖν ὑπτίαις ἀγκάλαις πρὸς τοῦ τῆς Γαλίτζης ἐπιτροπεύοντος
20 Ἀνδρόνικος προσδεχθεὶς ἔμεινε παρ' ἐκείνῳ χρόνον συχνόν. οὕτω δὲ πρὸς
τὸν ἑαυτοῦ πόθον ὅλον ἐκείνον Ἀνδρόνικος ἀνηρτήσατο, ὡς καὶ συνθη-
ρεῦειν καὶ συνθακεῦειν ἐκείνῳ ὁμέστιός τε εἶναι καὶ σύσσιτος.

Ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐξαδέλφου φυγὴν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐνεγκα|μένης ἀπαλ-
λοτριώσιν οἰκεῖον ὄνειδος κρίνων ὁ βασιλεὺς Μανουήλ, καὶ ἄλλως δὲ
25 ὑφορώμενος τὸ τούτου ἐπὶ πλεῖστον ἀπόδημον, ἐπεὶ καὶ ἦδετο παλεύειν
μυρίαν Σκυθίδα ἵππον, ὡς ἐς τὰ Ῥωμαίων ὄρια ἐσβαλεῖ, ἔργον, ὃ φασί,
τίθησιν ἀσχολίας ἀνώτερον ἐπανελθεῖν Ἀνδρόνικον. οὐκοῦν μετάπεμ-
πτον ἐκεῖθεν ποιεῖται, πίστεις δούς καὶ λαβών, καὶ τοῦ πλάνου τοῦτον
ἐναγκαλίζεται, καθ' ὃν, ὡς ἔφη, καιρὸν οἱ Παῖονες τὰς σπονδὰς ἀθετή-
30 σαντες τὴν Παρίστριον Ῥωμαίων κατέτρεχον ἐπικράτειαν.

Σελ. 522

πανν μεταλαγχανων θεραπείας τῷ γένει ἐπεοικυίας.

25 Τῷ δ' ἐφεξῆς ἔπειτα μετὰ Κομάνων ἐξιόντες πάλιν οἱ Βλάχοι καὶ τὰ
κράτιστα τῆς χώρας κείραντες ἀσινεῖς ἐπανέλυσαν. τάχα δ' ἂν καὶ ταῖς
χερσαῖαις πύλαις τῆς βασιλίδος προσήγγισαν ἐπ' αὐτὴν τραπόμενοι,
εἰ μὴ τὸ χριστιανικώτατον γένος οἱ Ῥῶς καὶ οἱ τούτων ἀρχικῶς προ-
εδρεύοντες, τοῦτο μὲν κατ' αὐθαίρετον ὁρμὴν κινηθέντες, τοῦτο δὲ ταῖς
30 τοῦ ἀρχιποίμενος αὐτῶν λιταῖς ὑπενδόντες, ἀξιάγαστον οἶον τὸ πρό-
θυμον ἐπὶ τοῖς Ῥωμαίων ἐπεδείξαντο πράγμασι, ταῖς τοῦ ἔτους πολλάκις
ἀπαγωγαῖς καὶ ταῖς ἀποδόσεσι τούτων εἰς ἔθνη τὰ μὴ χριστῶνυμα
δυσχε|ράναντες. ὅθεν καὶ διὰ ταχέων παρασκευασάμενος ὁ τῆς Γαλίτζης

Σελ. 523

ἡγεμῶν Ῥωμανὸς ἀγαθὴν τε καὶ πολλὴν ἠθροικῶς στρατιάν κατὰ
Κομάνων ἐξώρμησε καὶ τὴν γῆν αὐτῶν κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν ἐπιὼν 35
ἔφθειρε καὶ ἠφάνισε. καὶ τοῦτο φιλοφρόνως εἰς καύχημα καὶ μεγαλω-
σύνην τῆς τῶν Χριστιανῶν ἀμωμήτου πίστεως πολλάκις διαπραξά-
μενος, ἧς καὶ τὸ βραχύτατον καὶ ὅσον κόκκος σινάπεως μεθίστησιν ὄρη
καὶ μετατίθησι, τὰς τῶν Κομάνων ἐφόδους ἔστησε καὶ τοῖς ἀνήκεστα
πάσχουσι Ῥωμαίοις ἀνακωχὴν ἐβράβευσε τοῦ κακοῦ, ἀνυπονόητος 40
ἀρωγὴ καὶ ἀσυλλόγιστος συνασπισμὸς καὶ φάλαγξ ὡς εἰπεῖν θεοσύλ-
λεκτος ἔθνει ὁμοπίστῳ φανεῖς.

Πλὴν οὐδὲ τὰ κατὰ τοὺς Ταυροσκύθας τούτους ὁ τότε χρόνος παρ-
έδραμεν ἀστασίαστα, κατὰ δ' ὁμοφύλου σφαγῆς τὸ ξίφος ἔβαψαν ὃ τε
Ῥωμανὸς οὗτος καὶ ὁ διέπων τὸ Κίαβα Ῥούρικας· νίκην δ' ὁ Ῥωμανὸς 45
ἀπενεγκάμενος, ῥωμαλέος ὢν τὸ σῶμα καὶ τὰς χεῖρας δραστήριος,
πολλοὺς καὶ τότε τῶν Κομάνων κατέφρωσεν, οἱ συνεφήψαντο τῆς
μάχης τῷ Ῥούρικῳ, κρατίστη καὶ γενναιοτάτῃ φάλαγξ περὶ αὐτὸν
ὀρώμενοι.

